

Een crisisbelasting op de banken?

Ivan Van de Cloot

Hoofdeconoom

Itinera Institute

De eerste fase van het rouwproces dat de financiële crisis op gang heeft gebracht, de ontkenning, is stilaan voorbij. Zelfs de hardnekkigste lobbyisten durven vandaag de verantwoordelijkheid niet meer volledig afschuiven op 'de menselijke natuur' en de hebzucht van de bankklanten. Het mismanagement met de extreme risicoposities in producten die men niet begreep, het roekeloos financieren van illiquide activa op de grillige interbankenmarkt, de extreem lage kapitaalbuffers die ervoor zorgden dat een mini-schok van een paar procent alle tussenschotten braken, zijn nu algemeen bekend. De tweede fase in het verwerkingsproces van woede lijkt zich nu te kantelen naar de fase waarbij men de schok een plaats probeert te geven door te handelen. Het rechtvaardigheidsgevoel is in elk geval zichtbaar geweld aangedaan.

Minister van Financiën Reynders maakte alvast een eigenaardige berekening die volgens hem aantoonde dat de financiële crisis niet aan de oorzaak ligt van het gat in de begroting. Vreemd genoeg beperkt hij zich tot de directe investeringen in de banken terwijl de overheid ook gigantische waarborgen heeft gegeven aan de banken. Zo loopt de maximale commitment van de overheid op tot 240 miljard euro. We houden allemaal nog steeds ons hart vast dat dit verzekeringscontract nooit uitgeoefend dient te worden. De overheid loopt wel degelijk ook een risico, een risico dat becijferd kan worden (zogenoemde contingente of impliciete schulden).

Het risicogewogen rendement van de overheidsinvestering laat helemaal te wensen over. Het is immers net omdat geen enkele private investeerder er nog voor wil opdraaien dat de overheid nu willens nillens aandeelhouder is van de Fortis 'bad bank' Royal Park Investments en toxische producten moet garanderen waarvoor geen private verzekeraar meer te vinden is.

Niet alleen de berekening van Reynders

Een crisisbelasting op de banken?

is problematisch, ook zijn stelling dat de begroting noodlijdend is door de economische crisis en dat de banken daar niets mee te zien hebben, getuigt niet van veel respect voor het rouwproces van de bevolking. De economische crisis werd immers veroorzaakt door de bancaire crisis en dat de werkloosheid dus zo sterk oploopt, bedrijven failliet gaan en ander onheil heeft bijgevolg wel wat van doen met de avonturen van de financiële sector.

Nu is het altijd een hellend vlak om in economische processen schuldigen te willen aanwijzen. «De vrije markt moet gecorrigeerd worden», klinkt het overal. Economen maken evenwel een duidelijk onderscheid tussen correcties omwille van sociale rechtvaardigheid en omwille van efficiëntieargumenten. Men moet weten wat men wil.

Op dit moment worden diepgaande hervormingen die het financieel systeem op een andere leest zouden schoeien, afgeblokt. Zo is er bijvoorbeeld geen bereidheid om te evolueren naar een systeem van narrow banking waarbij depositobanken afgesplitst worden van investeringsbanken. In dat systeem zouden de banken waar de burger garant voor dient te staan, niet meer toegelaten worden te investeren in exotische financiële producten. De investeringsbanken zouden dit wel kunnen, maar aan hun lot overgelaten worden bij financiële turbulentie. Op die manier moet de belastingbetaler niet meer opdraaien voor de verliezen terwijl de baten gereserveerd zijn voor de aandeelhouders.

Als echter dergelijke hervorming er niet komt en de burger zijn lot verbonden blijft

aan het wel en wee van systeembanken die te groot geacht worden om failliet te gaan (het too big to failsyndroom), dan moeten die banken ook een correcte vergoeding betalen voor het risico dat ze afwentelen op de maatschappij. De sector stelt het onrechtvaardig te vinden dat alle 104 banken in ons land zouden moeten betalen, terwijl alleen de grootbanken staatsteun kregen. Maar dat probleem

is makkelijk op te lossen: voer gewoon een correct verzekeringsmechanisme in waarbij elke bank alleen bijdraagt in functie van het risico dat ze inhoudt voor de maatschappij. Zowat alle voorstellen van toezichthouders in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk gaan in de richting van hogere bijdragen voor systeembanken dan kleine banken. Dat heeft niet alleen te maken met schaalomvang maar ook met de aanwezigheid van tradingactiviteiten en andere risicofactoren. Minister van Financiën Reynders heeft voldoende knappe koppen rond zich om dergelijke formule evenwichtig uit te

werken.

Economen pleiten vandaag vooral voor intelligente mechanismen die excessieve risico's die de financiële stabiliteit bedreigen, kunnen indijken. De economische discipline legt historisch dan ook vooral de nadruk op efficiëntie. Maar de vraag hoe je in geval van een budgettaire ramp risico's moet spreiden via crisisbelastingen is geen technische kwestie meer. Daar betreed je het terrein van de vrijemarktcorrecties omwille van sociale rechtvaardigheid. Dergelijke discussie hoort het onderwerp te zijn van een maatschappelijk debat dat sowieso noodzakelijk is om deze (inter-)nationale ramp het hoofd te bieden en tot een

Economen pleiten
vandaag vooral voor
intelligente mechanismen
die excessieve risico's die
de financiële stabiliteit
bedreigen, kunnen
indijken.

catharsis in deze te komen.

In elk geval zou de vierde fase in het rouwproces, dat van de aanvaarding nog wel eens lang op zich kunnen laten wachten.

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom

Artikel is verschenen in De Standaard van 4 september 2009

Onafhankelijke denktank en doetank voor duurzame economische groei en sociale bescherming.
"Think-tank" et "do-tank" indépendant pour une croissance économique et une protection sociale durables.

Itinera Institute VZW-ASBL

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org